

Kurz lektorov a žalmistov I.

BIBLICKÁ FORMÁCIA

Rozumieť biblickým textom Inšpirácia Svätého písma

Benedikt xvi. o lektoroch:

*Vrúčne odporúčam, aby sa v liturgii venovala veľká pozornosť čítaniu Božieho slova **zo strany dobre pripravených lektorov.***

Sacramentum caritatis, 45; (Posynodálna exhortácia zo synody o Eucharistii, r. 2005)

Potrebné je, **aby laici, poverení takouto službou, aj keď do nej neboli priamo ustanovení, boli skutočne vhodní a záväzne náležite pripravení.** Táto príprava musí byť biblická a liturgická, ako aj technická:

„**Biblická výchova** sa má usilovať o to, aby lektori mohli pochopiť čítania v ich kontexte a svetlom viery porozumieť jadrú zjavenej zvesti.

Liturgická výchova má lektorom poskytnúť určitú schopnosť chápať zmysel a štruktúru liturgie slova a vzájomný vzťah medzi liturgiou slova a liturgiou Eucharistie.

Technická príprava má čoraz lepšie usposobovať lektorov na umenie čítať pred ľuďmi, či už priamo, alebo pomocou moderných prístrojov na zosilnenie hlasu.“

Verbum Domini, 58 (posynodálna exhort. zo synody o Svätom písme v živote Cirkvi, r. 2008)

Sväté písmo a jeho miesto v živote moderného človeka

- v 20. stor. vzrástlo povedomie dôležitosti Svätého písma
- znak časov: DVK, encykliky, dokumenty PBK, synoda biskupov
- z toho pramení: zvýšená pozornosť prednesu biblických textov
- prvý krok: jasný obsah pojmu „inšpirácia“ (1. kurz)
- druhý krok: jednoduché postupy porozumenia (2. kurz)

Predstavy o inšpirácii biblických textov

- vo všeobecnosti sú nedostatočné:
 - vplyv Ducha Svätého, aby svätopisec neurobil vieroučnú alebo mravoučnú chybu
 - vplyv Ducha Svätého, ktorý vnuká svätopiscovi, čo má písať /ako diktát v škole/
- dve krajnosti: predstavy o Duchu Svätom:
 - MINIMUM: len chráni pred omylom (per defectum)
 - MAXIMUM: všetko diktuje (per excessum)
 - (pasivita buď DS alebo svätopisca...)
- inšpirácia nie je proces „kto z koho“, obaja činitelia sú aktívni, vzájomne komunikujú a naplno sa realizujú

História náuky o inšpirácii

- dlhá história vývoja (len jednotlivé prvky)
- Tridentský koncil (1545 – 1563):
 - celé Písmo je inšpirované /zoznam kníh: 73/
 - celé Písmo so všetkými časťami je inšpirované
- osvietenské prehodnocovanie Písma /vznik HKM/
 - oslava rozumu
 - spochybňované všetko nadprirodzené
- 20. stor.: DVK a pápež Benedikt xvi.

Inšpirácia podľa Leva XIII.

*Inšpirácia je fyzický, nadprirodzený a charizmatiký vplyv, ktorým Boh, **prvotný autor**, schopnosti svätopisca, **nástrojového autora** prechodne vyzdvihol a použil (osvietil **rozum**, pohl **vôľu** a riadil **ostatné schopnosti**), aby svätopisec **všetko to a len to** správne mysl'ou **pochopil**, verne **spísať chcel** a vhodne neomylnou pravdou **vyjadril**, čo a ako **Boh svojím menom napísať** a **Cirkvi odovzdať** chcel.*

Lev XIII. – Providentissimus Deus, 1893
aktívno-pasívny, resp. aktívno-aktívny vzťah Boha a svätopisca

Druhý vatikánsky koncil (1962 – 1965)

3. kapitola Dei Verbum, čl. 11

Bohom zjavené pravdy, vo svätom Písme písomne vyjadrené a zachované, boli napísané z vnuknutia Ducha Svätého. Svätá Matka Cirkev má totiž na základe apoštolskej viery za sväté a kánonické knihy Starého a Nového zákona v ich celosti i so všetkými ich časťami, pretože napísané z vnuknutia Ducha Svätého (porov. Jn 20,31; 2Tím 3,16; 2Pt 1,19-21; 3,15-16), majú za pôvodcu Boha a ako také boli zverené Cirkvi. Na napísanie posvätných kníh Boh si vyvolil ľudí, ktorých použil tak, že oni uplatnili svoje schopnosti a vlastnosti, účinkujúc on sám v nich a skrze nich, aby napísali ako skutoční pôvodcovia všetko to a len to, čo On sám chcel. Keďže teda všetko, čo inšpirovaní autori čiže svätopisci tvrdia, treba pokladať za výrok Ducha Svätého, treba uznať, že knihy Písma bezpečne, verne a bez omylu učia pravdu, ktorú chcel mať Boh vo svätom Písme zaznačenú na naše spasenie. A teda „každé Písmo, vnuknuté od Boha, je užitočné na poučovanie, karhanie, naprávanie a vychovávanie v spravodlivosti, aby sa človek Boží stal dokonalým a schopným konať všetko dobré (2Tím 3,16-17).

3. kapitola Dei Verbum, čl. 12-1. časť

Keďže však vo svätom Písme Boh prehovoril prostredníctvom ľudí a ľudským spôsobom, aby vysvetľovateľ svätého Písma dobre pochopil, čo nám chcel Boh povedať, musí pozorne skúmať, čo vlastne mali svätopisci v úmysle vyjadriť a čo Boh uznal za dobré prejať ich slovami. Aby sme zistili úmysel svätopisca, je potrebné si okrem iného všímať aj literárne druhy. Lebo iným spôsobom sa pravda podáva a vyjadruje v rozmanitých historických textoch a ináč v textoch prorockých alebo básnických, alebo v iných formách vyjadrovania. Ďalej je potrebné, aby vysvetľovateľ hľadal zmysel, ktorý svätopisec chcel v daných okolnostiach vyjadriť a skutočne vyjadril pomocou vtedy používaných literárnych druhov, podľa podmienok svojej doby a kultúry. Aby sa totiž správne pochopilo, čo chcel posvätný autor povedať tým, čo napísal, je potrebné venovať náležitú pozornosť oným zvyčajným írečným spôsobom myslenia, vyjadrovania a rozprávania, ktoré jestvovali v časoch svätopiscových, ako aj na spôsoby, ktoré sa v tej dobe používali vo vzájomných ľudských stykoch.

3. kapitola Dei Verbum, čl. 12-2. časť

Kedže však sväté Písmo treba čítať a vysvetľovať v tom istom Duchu, v ktorom bolo napísané, aby sa zistil pravý zmysel posvätných textov, nemešiu pozornosť treba venovať i obsahu a jednote celého Písma a brať zreteľ na živú tradíciu celej Cirkvi a na analógiu viery. Je úlohou exegétov pričiniť sa podľa týchto smerníc o dôkladnejšie pochopenie a vysvetľovanie svätého Písma, aby akosi na základe predchádzajúcich výskumov dozrelo rozhodnutie Cirkvi. Lebo všetko, čo sa týka vysvetľovania svätého Písma, podlieha konečnému dobrozdaniu Cirkvi, ktorá má od Boha poverenie a úlohu uchovávať a vysvetľovať slovo Božie.

3. kapitola Dei Verbum, čl. 13

*Vo svätom Písme sa teda prejavuje – bez akéhokoľvek narušenia Božej pravdivosti a svätosti – **podivuhodná blahoslonnosť** večnej Múdrosti, „aby sme sa naučili poznávať nevýslovnú láskavosť Božiu, ako aj to, do akej miery **prispôobil Boh svoju reč** vo svojej prozreteľnej starostlivosti o našu prirodzenosť. Lebo Božie slová vyjadrené ľudskými jazykmi sa pripodobnili ľudskému spôsobu hovorenia, **ako keď sa svojho času Slovo večného Otca pripodobnilo ľuďom**, vezmúc na seba krehké ľudské telo.*

Komentár k 3. kapitole Dei Verbum, čl. 13

- DV 13: veľkolepá oslava Božej blahoslonnosti: Božie slovo zostúpilo na ľudský spôsob, pričom si ponechalo svoj božský rozmer
- *Verbum Dei incarnatum – Verbum Dei scriptum* (Origenes; Pius XII.)
- praktický význam náuky DVK o inšpirácii: personálny prvok

Božie zjavenie a liturgické texty

- kategória „zostúpenia“ znamená pre človeka „vystúpenie“ (Hebr 12,18-24);
liturgia je „predsieň neba“
(kard. J. Ratzinger);
účasť lektorov
- paralela „vtelenie * inšpirácia“ ukazuje, že „v písanom ľudskom slove **je** (lat. **subsistit**) on sám“

Praktické poznatky o Božom zjavení

- Božie zjavenie nie je nejakou abstraktnou teóriou, ale je účinne prítomné v biblickom texte
- Biblický text je posvätný, lebo je vnútorne spojený s Bohom, ktorý sa „spojil“ s ľudským slovom
- V Písme nie sú len „návody“ (= Božie odvečné rozhodnutia), ale „sebazdieľajúci“ sa Boh

* * * vznešenosť prednesu biblických textov * * *

Kontextuálny pohľad na biblické texty

- ťažkosti porozumenia textov:
 - lekcie sú rôzne limitované
 - úryvky sú zostavené z vybraných veršov (žalmy)
- veľmi dobrá limitácia:
 - 2. čítanie na 1. pôstnu nedeľu „C“ Rim 10,8-13
- „liturgická“ limitácia:
 - 5. pôstna nedeľa „B“ Jn 12,20-33
- riešenie: ovládať teóriu kontextu

Praktické poznatky porozumenia biblických textov

- biblické texty majú svoju vertikálu aj horizontálu
- žalmy sú „abecedou modlitby“ veriaceho človeka a predstavujú odpoveď na prvé čítanie
- pre lektora je veľmi užitočné poznať Svätú zem priamo, z filmov, z máp...
- pred liturgickým prednesom je nevyhnutné pozrieť si text v kompletnom autorizovanom texte Písma kvôli kontextu, ale aj poznámkam
- pred vystúpením pri liturgii nám má byť známy prednášaný text; mali by sme byť schopní svojimi slovami ho prerozprávať
- pred a po každom čítaní Písma sa treba modliť k Duchu Svätému o správne porozumenie a správny prednes

praktické poznámky

- lektorské skupiny
- spoločné modlitby:
 - intonácia bodky
 - formulácia:
 - prosme Pána
 - prosby „adresované Otcovi“
 - prosby „adresované Synovi“

praktické poznámky

Tam, kde sa to javí ako dôležité, môžu kompetentné authority vydať príručky, uľahčujúce chápanie súvisov medzi čítaniami, ktoré lekciónár prináša a ktoré **treba všetky čítať v liturgickom zhromaždení podľa požiadaviek liturgie** daného dňa.

Benedikt XVI. – Verbum Domini, 57

(Malý komentár k nedeľným čítaniam, cyklus A-B-C)
(iné texty...)